

Haiglavõrgu loomine ja laborite osa selles protsessis

Regionaalhaigla laboratooriumi kogemus

Marge Kütt

Regionaalhaigla laboratooriumi juhataja

Haiglate võrgustumine on põhjustanud palju diskussiooni ja selleks puudub ühine tegevusplaan. Nii haiglate kui ka erialade lõikes on tegevuskavad ja tulemused üsna erinevad ning kindlasti on nendeks erisusteks ka omad põhjused.

Regionaalhaigla on võrgustumise raamdokumendina välja töötanud oma kontsernipoliitika.

Regionaalhaigla kontserni kuuluvad SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla ning tütarhaiglad SA Hiiumaa Haigla, SA Läänemaa Haigla ja SA Raplamaa Haigla. Põhja-Eesti Regionaalhaigla kontserni eesmärgiks on kindlustada kõigi kontserniliikmete vastutuspiirkonda kuuluvatele ja eriarstiabi vajavatele patsientidele kvaliteetne diagnostika ja ravi. Haiglate koondumine gruppi võimaldab paremini tagada patsientide ravi järjepidevust, haiglate majanduslikku jätkusuutlikkust ning annab kogukonnale suurema kindluse vajaliku kvaliteediga eriarstiabi püsimajäämisest.

Laboratoorium peab sellele dokumendile toetudes enda kohuseks tagada laboratoorse diagnostika võrdse kvaliteedi kontserni piires, teenuse kättesaadavuse mõistliku aja jooksul lähitudes tegevuskohas osutatavast tervishoiuteenusest ning tegevuse majandusliku jätkusuutlikkuse.

Millised tegevused eelnesid labori ülevõtmisele?

Kuna tegemist oli esmakordse kogemusega, siis oli esimeseks sammuks Hiiumaa, Läänemaa ja Raplamaa haiglate laborite tegevuse hindamine koos nendes haiglates osutatava tervishoiuteenuse kaardistamisega. Viimasest lähtub ju osutatava laboriteenuse sisu.

Alustasime Rapla haiglast ja hindasime erakorralise meditsiini osakonna ja stacionaari töö sisu ning mahtu, samuti ambulatoorset eriarstiabi. Sellest lähtuvalt koostasime vajalike laboriuringute nimekirja ja selle teenuse osutamiseks vajalike seadmete loetelu, toetudes juba olemasolevatele seadmetele.

Hindasime tööjõuvajadust laboris ning leppisime maakonnahaigla juhatuse ja kohaliku labori töötajatega kokku planeeritava töökorralduse.

Tegevuse ajakava mõjutas kõige rohkem toimiva elektroonse andmevahetuse sisseseadmine maakonnahaigla infosüsteemi ja Regionaalhaigla labori infosüsteemi vahel, kuna kohaliku labori nimekirjast väljajäävad testid teostatakse Regionaalhaigla laboris,

proovide transport toimub üks kord tööpäevas.

Kaardistamisega ning tulude ja kulude analüüsiga tegelesime aastatel 2015–2017 ja 2017. aastal esitasime tegevuse tulemi juhatusel. Meie ettepanek oli liita tütarhaiglate laborid Regionaalhaigla koosseisu, mis annab Regionaalhaigla laborile võimaluse teha vajalikud muudatused, et tagada teenuse nõuetekohane kvaliteet ja jätkusuutlikkus maakonnahaiglates. Meie ettepanek leidis heakskiidu nii Regionaalhaigla juhatuse, nõukogu kui ka tütarhaiglate nõukogude poolt.

Seejärel algas reaalne tegevus laboriteenuse ülevõtmiseks. Küllalt töö- ja ajamahukas oli elektroonse andmevahetuse käivitamine Regionaalhaigla ja tütarhaiglate laborite vahel. Sellele järgnes Regionaalhaigla tegevusloa laiendamise tütarhaigla asukohta ja haiglatevaheliste lepingute sõlmimine, mis sisaldasid labori ülevõtmise lepingut, rendilepingut labori tööpinna osas ja tervishoiuteenuse osutamise lepingut.

Varade üleandmine toimus inventuuride alusel ja ülevõetav vara hüvi-

tati vastavalt maksumusele. Samuti võeti üle töölepingud, maakonnahaigla lepingud klientidega ja kõik labori tegevust puudutavad lepingud.

Viimasena käivitasime proovide logistika koostöös logistikateenistusega. Esimesena liitus 1.10.2018 Regionaalhaiglagaga Rapla haigla labor, sellele järgnes 1.10.2019 Hiiumaa haigla labor.

Miks pidasime vajalikuks liita laborid Regionaalhaigla koosseisu?

Tütarhaiglate ja nende laborite tegevuse kaardistamisel hakkas silma, et laboritegevus ei toimu samade kvaliteedistandardite alusel, nagu oleme harjunud nägema akrediteeritud laborites. Meetodeid ja seadmeid ei verifitseerita, tootjapoolseid nõudeid kalibratsioonile ei järgita, sisemise kvaliteedikontrolli tulemusi ei analüüsita, väliste võrdluskatsete soorituste tase jääb alla akrediteeritud laborite omadele. Samas on labori menüü sageli lai, sisaldades ka väga väikese tellimismahuga teste. Sageli on testide valikul lähtutud ka subjektiivsetest kriteeriumitest, näiteks haiglas töötavate arstide soovidest, jättes tagaplaanile labori võimekuse testi kvaliteeti tagada.

Kvaliteedi tagamisega seotud tegevused nõuavad kõik rahalist ressursi, haigla juhtkonna ootus laborile on sageli aga kulude kokkuhoid. Kokkuhoiu ettekäändel ei järgita tootjapoolseid kalibratsiooninõudeid, kasutatakse reaktiive üle lubatud säilivusaaja, hoidutakse ressursimahukatest verifitseerimiskatsetest ning hõrendatakse kvaliteedikontrolli skeeme.

Teine puuduv ressurss on tööjõud. Sageli näeme pilti, kus olemasolev personal on üle koormatud mitmesuguste analüüside teostamisega erinevatel seadmetel. Kvaliteedi parendamine nõuab aga lisaks kontrolltestide teostamisele ka aega nende tulemusi analüüsida, järeldusi teha ja vastavaid muudatusi ette võtta. See tegevus jääb ajapuhusel sageli tahaplaanile.

Tulemuseks on järjest suurenevad erinevused väikeste ja suurte laborite tegutsemispõhimõtete vahel, mis

kajastub ka nende kvaliteedinäitajates. Kokkuvõttes seab see ohtu patsiendi-ohutuse.

Lahendusena nägime vajadust panustada oma tööjõudu kvaliteedialasesse tegevusse ning samuti võimalust juhtida ise ressursside kasutust laboris. Samuti võimaldab labori omamine edaspidi ühtlustada seadmepargi, meetodid ja sellest tulenevalt ka referentsväärtused, hõlbustades nii patsientide käsitlust haiglavõrgus. Osutatava tervishoiuteenuse mahu või iseloomu muutudes on võimalik reageerida laboriteenuse ümberkorraldamisega, mis võimaldab optimeerida ka labori kulusid.

Millised muudatused me sisse viisime?

Muudatuste tegemisse panustasid palju tööd tütarhaiglate laborispetsialist ja kvaliteedijuht koostöös tütarhaiglate laboripersonaliga.

Reaktiivide haldus tuli viia vastavusse tootja nõuetega, sama kehtis ka kalibratsiooninõuete kohta. Seadmete haldus tuli viia vastavusse Regionaalhaigla laboris kehtiva korraga. Kvaliteedialane tegevus peab järgima Regionaalhaigla laboris kehtivaid reegleid.

Rapla haiglas avati ka Põhja-Eesti Regionaalhaigla verekeskuse välisladu, mis võimaldab paindlikumat verevarude kasutust.

Lisaks alustasime Rapla haiglas POCT uuringute teostamist väljaspool labori tööaega, hankides selleks vajalikud seadmed ja tehes õenduspersonalile vastava väljaõppe.

Laboritegevuse korrastamine vastavalt tootjajuhistele viis ühelt poolt kvaliteedinäitajate olulisele paranemisele, aga suurendas ka uuringute omahinda. Viimasega olime arvestanud, kuid reaalsed numbrid erinevad alati veidi prognoosituist. Samas saime väärtuslikku infot edaspidisteks hinnakirja muudatusteks, kuna omame ülevaadet väikese labori kuludest.

Mida õppisime?

Laborite liitmisega on tegutsemas laborite juhtkond, tütarhaiglate laborispetsialistid ja labori infosüsteemid

spetsialistid, valdkondade juhid, IT-teenistus ja logistikateenistus. Väikelaborite tegelik olukord ja selle põhjused on meile kõigile õpetlik kogemus.

Väga oluline on saavutada hea kontakt tütarhaigla juhataste liikmetega, kes on põhilised partnerid töökorraldust ja laboriuuringute valikut puudutavate küsimuste kooskõlastamisel.

Tütarhaiglate laboris töötav personal väärib lugupidamist oma multifunktsionaalsete oskuste tõttu, mis teeb need inimesed raskesti asendatavateks.

Iga tütarhaigla on erinev, mis väliselt standardseid lahendused. Lahenduste leidmisel tuleb seetõttu olla paindlik, kuid kindlasti hinnata erivajaduste põhjusi, et mitte segi ajada põhjendatud vajadusi subjektiivsete soovidega.

Uusi andmeid hinnakujundusest väikelaboris saab kindlasti kasutada järgmistel läbirääkimistel Eesti Haigekassaga laboriuuringute hinnastamise teemal.

Liitmine toob kaasa palju muudatusi ja päris ilma probleemideta see ei kulge. Laboritöötajatele tütarhaiglates annab tööleping Regionaalhaiglagaga kindluse töökoha säilimise osas, samuti toob tagasi usu, et vajalikud investeringud laborisse tehakse. Muudatused töökorralduses on alguses häirivad, kuid paranevad kvaliteedinäitajad on positiivse mõjuga.

Haigla kliinilise personaliga tekib alati diskussioone selle üle, kas kavandatav muudatus on ka nende huvides. Kuid avatud arutelud kolleegidega tütarhaiglates toovad reeglina mõistlikud ja tõendus põhised meditsiinist lähtuvad kokkulepped.

Kokkuvõte

Jätkub töö piirkonna perearstidega loodavate tervisekeskuste kontekstis, samuti töö Läänemaa haigla labori ülevõtmiseks. Meie ühine eesmärk on osutada kvaliteetset ja usaldusväärset laboriteenust, tunda oma töö üle uhkust ning olla kindlad, et meid ja meie oskusi on jätkuvalt vaja. ●●